

Fransa ve Türkiye'deki Okullarda Yürütülen Rehberlik Hizmetlerinin İncelenmesi: Karşılaştırmalı Durum Çalışması

Aynur Oksal¹, Fatih Güner²

¹ Temel Eğitim Bölümü, Eğitim Fakültesi, Uludağ Üniversitesi, Bursa, Türkiye

² Eğitim Ataşeliği, T.C. Lyon Başkonsoloslugu, Onet le Château, Fransa

Sorumlu Yazar: Fatih Güner, fatih_guner17@hotmail.com

Makale Türü: Araştırma Makalesi

Bilgilendirme: Fransa'nın Toulouse-Aveyron Akademisi'nde görevli Kubilay Gökcan'a, Ecole Primaire d'application Des Genets Müdürü M. Gilles Sacher'e, College Les Quatre Saisons Müdürü M. Jean-Pierre Perez'e ve Türkiye'den Çanakkale/Biga Ortaokulu Rehberlik Öğretmeni Adile Sümeyra Güner'e veri toplama sürecinde araştırmaya sundukları katkılarından dolayı teşekkür ederiz.

Kaynak Gösterimi: Oksal, A., & Güner, F. (2018). Fransa ve Türkiye'deki okullarda yürütülen rehberlik hizmetlerinin incelenmesi: Karşılaştırmalı durum çalışması. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 14(3), 231-249. doi:10.17244/eku.300551

Analysis of the Guidance Services Provided in Schools in France and Turkey: A Comparative Case Study

Aynur Oksal¹, Fatih Güner²

¹ Department of Elementary Education, Faculty of Education, Uludağ University, Bursa, Turkey

² The Office of Educational Attache, T.R. Lyon Consulate General, Onet le Château, France

Corresponding Author: Fatih Güner, fatih_guner17@hotmail.com

Article Type: Research Article

Acknowledgement: The author would like to thank Kubilay Gökcan, Toulouse-Aveyron Academy, France, M Gilles Sacher, The Manager of Ecole Primaire d'application Des Genets, France, M. Jean-Pierre Perez, The Manager of College Les Quatre Saisons, France and Adile Sümeyra Güner, School Counsellor, Biga Middle School, Çanakkale, Turkey for their contribution in the data collection period.

To Cite This Article: Oksal, A., & Güner, F. (2018). Fransa ve Türkiye'deki okullarda yürütülen rehberlik hizmetlerinin incelenmesi: Karşılaştırmalı durum çalışması. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 14(3), 231-249. doi:10.17244/eku.300551

Fransa ve Türkiye’deki Okullarda Yürütülen Rehberlik Hizmetlerinin İncelenmesi: Karşılaştırmalı Durum Çalışması

Aynur Oksal¹, Fatih Güner²

¹Temel Eğitim Bölümü, Eğitim Fakültesi, Uludağ Üniversitesi, Bursa, Türkiye

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3569-1871>

²Eğitim Ataşeliği, T.C. Lyon Başkonsolosluğu, Onet le Château, Fransa

ORCID: <http://orcid.org/0000-0003-4531-8445>

Öz

Çalışmanın amacı, Fransa ve Türkiye’de ilkökul-ortaokul düzeyinde yürütülen rehberlik hizmetlerinin, rehberlik hizmetlerinin yürütülmesinden sorumlu kişilerin görüşleri doğrultusunda iki ülke arasında karşılaştırma yapılarak incelenmesidir. Çalışma, nitel araştırma desenlerinden karşılaştırmalı durum çalışması deseni ile ele alınmıştır. Çalışma grubu, amaçlı örnekleme yöntemlerinden benzeşik örnekleme yöntemi kullanılarak belirlenmiştir. Çalışma, Fransa’dan 6 ve Türkiye’den 6 olmak üzere toplam 12 katılımcı ile yürütülmüştür. Çalışmada verilerin toplanmasında, görüşme tekniği; verilerin analizinde ise betimsel analiz kullanılmıştır. Çalışmada, ortaokullar düzeyindeki rehberlik hizmetlerinin Fransa’da “baş eğitim danışmanı”, Türkiye’de ise “rehberlik öğretmeni” şeklinde adlandırılan branş öğretmenlerince yürütüldüğü sonucuna ulaşılmıştır. Rehberlik hizmetleri ile ilgili yürütülen dersler açısından iki ülke karşılaştırıldığında elde edilen sonuçlar, Fransa’da hem ilkökul hem ortaokul düzeyinde rehberlik hizmetleri ile ilgili dersin bulunmadığını fakat Türkiye’de ortaokulun son sınıfında “Rehberlik ve Kariyer Planlama” adında bir derse yer verildiğini göstermektedir. Çalışmada Türkiye’deki ortaokullarda Fransa’daki ortaokullardan farklı olarak yöneltme hizmetleri kapsamında, bazı meslek gruplarından kişilerle okullarda söyleşi yapıldığı, üst eğitim kurumlarına okul gezilerinin düzenlendiği, öğrencilere meslek belirleme testlerinin uygulandığı sonuçlarına ulaşılmıştır. Fransa’daki ortaokullarda Türkiye’deki ortaokullardan farklı olarak rehberlik hizmetleri kapsamında gerçekleştirilen uygulama ise staj uygulamasıdır. Çalışmadan rehberlik hizmetleri ile ilgili Türkiye’de, rehberlik hizmetlerine yeterince önem verilmediği, öğrencilerle yapılan birebir görüşmelerde aksaklıkların yaşandığı, okullardaki rehberlik öğretmeni sayısının yetersiz olduğu, ortaokullardaki “Rehberlik ve Kariyer Planlama” dersinin amaca yönelik kullanılmadığı gibi sorunlarla karşılaşıldığı anlaşılmaktadır. Çalışmada, Fransa’daki ortaokul öğrencilerinin kendi istekleri veya rehberlik hizmetlerinde sunulan tavsiyeler doğrultusunda bir üst eğitim kurumuna gidebildikleri sonucu göz önünde bulundurularak Türkiye’deki ortaokulların rehberlik uygulamalarında bu konuda düzenlemeler yapılması önerilmektedir.

Makale Bilgisi

Anahtar Kelimeler: Rehberlik hizmetleri, Fransa, Baş eğitim danışmanı, Türkiye, Rehberlik öğretmeni

Makale Geçmişi:

Geliş: 25 Mart 2017

Düzeltilme: 04 Kasım 2017

Kabul: 12 Aralık 2017

Makale Türü: Araştırma Makalesi

Analysis of the Guidance Services Provided in Schools in France and Turkey: A Comparative Case Study

Abstract

The purpose of this study is to analyse the guidance services provided for primary-secondary schools in France and Turkey by means of a comparison of two countries based on the insights of the people in charge for carrying out the guidance services. The study was conducted with a comparative case study, which is among qualitative research patterns. The study group was chosen through the analogous sampling method, one of the purpose sampling methods. A total of 12 participants, 6 in Turkey and 6 in France, participated in the study. The data were collected through interview method and analysed through descriptive analysis. The study concluded that “chief education advisor” in France and “guidance teacher” in Turkey are the responsible branch teachers providing guidance services at secondary school level. Based on the results of the comparison of both countries in terms of the guidance-related courses, it was found that there is no course in France related to both primary and secondary school guidance services whereas there is a course titled “Guidance and Career Planning” in the last year of secondary school in Turkey. The study further revealed that unlike the secondary schools in France, the secondary schools in Turkey invite some professionals to the school to make a speech, organize school trips to higher educational institutions and administer certain tests intended to identify occupational tendency to students. The secondary schools in France, differently from those in Turkey, perform an internship as a part of guidance services. In regard to the guidance services in Turkey, the study demonstrated that not enough attention is being paid to the guidance services; that there are some disruptions in the interviews performed with the students; that the number of guidance teachers in the school is not sufficient; that the course titled “Guidance and Career Planning” in secondary schools is not utilized in line with its intended purpose. Given that the study concluded that the secondary-school students in France are able to go to a higher educational institution according to their own requests or depending on the recommendations provided in the guidance services, it is suggested that the guidance services in the secondary schools in Turkey are reorganized accordingly.

Article Info

Keywords: Guidance services, France, Chief education advisor, Turkey, Guidance teacher

Article History:

Received: 25 March 2017

Revised: 04 November 2017

Accepted: 12 December 2017

Article Type: Research Article

Giriş

Bireye isteği doğrultusunda, kendisini ve çevresini tanıması için sunulan faaliyetler, rehberlik kapsamında ele alınmaktadır. Rehberliğin nihai amacı, hümanistik psikoloji ekolünün ortaya koyduğu, bireyin kendini gerçekleştirmesidir (Yeşilyaprak, 2010). Kendini gerçekleştirmiş bireyin her yönüyle, kapasitesini sonuna dek geliştirdiği, verimli ve mutlu bir birey olduğu söylenebilir (Burger, 2011; Hergenbahn & Olson, 2003; Yeşilyaprak, 2010). Rehberliğin en önemli işlevi, bireyin kendisi ve çevresi hakkında edindiği bilgileri özümsemesine ve doğru, sağlıklı tercihler yapabilen bir kişi olmasına yardımcı olmaktır. Bu yardım, “Psikolojik Danışma” adı verilen ve bireysel ya da grupla yürütülen bir hizmet aracılığıyla gerçekleştirilmektedir (Kuzgun, 2009).

Psikolojik danışma ve rehberlik, bireyin tüm ihtiyaçlarını karşılamak, bireyi korumak, her sıkıntıdan kurtarmak, problemlerin çözümü için bireye doğrudan yardım etmek, bireye öğüt vermek, telkinde veya tavsiyede bulunmak değildir. Psikolojik danışma ve rehberlik, bireyin kendisine yardım etmesine dönük çalışmaları kapsayan isteklilik ve gönüllülüğe dayalı uygulamalardır (Erözkan, 2014). Rehberlik kapsamında verilecek hizmet türleri, hizmetlerin verildiği eğitim kademesi, kurumun nitelikleri, hizmetlerin temel işlevleri ya da hangi alanlardaki problemlerin çözümüne yönelik olarak organize edildiğine bağlı olarak değişebilmektedir. Bir okuldaki öğrencilere yönelik rehberlik hizmetleri; psikolojik danışma hizmeti, oryantasyon hizmeti (yeni ortama alıştırma), bireyi tanıma hizmeti, bilgi toplama ve yayma hizmeti, yöneltme ve yerleştirme hizmetleri, izleme ve değerlendirme hizmeti, müşavirlik (konsültasyon) hizmeti şeklinde sıralanabilir (Bakırcıoğlu, 2000; Kuzgun, 2009; Özoğlu, 1997; Yeşilyaprak, 2010).

Rehberliğin tarihsel süreç içerisindeki gelişimi incelendiğinde, rehberlik hizmetlerinin Amerikan toplumunda doğduğu ve rehberlik çalışmalarının gelişmesinde ABD'nin öncülük ettiği görülmektedir (Kuzgun, 2009; Meşeci, 2010; Şahin, 2010; Yeşilyaprak, 2010). 1911 yılında Harvard Üniversitesi'nde rehberlik dersi verilmeye başlanmış, 1912'de Grand Rapids'de tüm okullara yönelik “Rehberlik Bürosu” kurulmuştur. Fransa, İngiltere, Almanya, Belçika, İtalya gibi Avrupa ülkelerinde rehberlik hizmetleri, 1910- 1920 yılları arasında mesleki rehberlik hizmeti olarak başlamıştır. İngiltere'de 1915 yılında “mesleki bürolar” kurulmasıyla başlayan rehberlik hizmetleri, Çalışma Bakanlığı ve Eğitim Bakanlığına bağlı olarak yürütülmektedir. İtalya'da 1912 yılında, İspanya'da da 1918 yılında rehberlik hizmetlerinin yürütülmesine başlanmıştır. Belçika'da özellikle 1947 yılından itibaren rehberlik çalışmalarına hız verilmiştir. Rehberlik hizmetleri, Almanya'da ise insan gücü planlaması olarak algılanmaktadır (Şahin, 2010).

Fransa'da 1910 yılında, ilk “Meslek Bürosu” kurulmuş daha sonraları illerde kurulan “Okul ve Mesleğe Yöneltilme Merkezleri” ile Fransa'daki rehberlik hizmetlerine hız verilmiştir. Günümüzde, Fransa'da her ilde okulların rehberlik uzmanlarından oluşan “İl Rehberlik Kurulu” bulunmakta, bakanlık düzeyinde de seçilmiş uzmanlardan oluşan “Bakanlık Rehberlik Kurulu” bulunmaktadır. Fransa'daki okullarda rehberlik hizmetleri, okullarda görevli psikolojik danışman- rehber öğretmenler tarafından yürütülmektedir (Şahin, 2010). Türkiye'deki rehberlik çalışmaları, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra ABD'ye gönderilen Prof. Dr. Feriha Baymur ve Prof. Dr. Hasan Tan'ın Türkiye'ye döndüklerinde yürüttükleri öncü çalışmalar ile başlamıştır (Kuzgun, 2009; Yeşilyaprak, 2010). Türkiye'de 1970- 1971 öğretim yılında 24 okulda rehberlik uygulamaları resmen başlamıştır. 2012- 2013 eğitim ve öğretim yılından itibaren 1 ve 5. sınıflardan başlanarak kademeli olarak uygulanan İlköğretim Kurumları (İlkokul ve Ortaokul) Haftalık Ders Çizelgesi incelendiğinde, ortaokul son sınıfta (8. sınıf), haftada 1 ders saati olmak üzere “Rehberlik ve Kariyer Planlama” dersinin yer aldığı görülmektedir. Ortaöğretim Kurumları Haftalık Ders Çizelgeleri incelendiğinde de Türkiye'deki ortaöğretim kurumlarının tüm sınıf düzeylerinde (9, 10, 11 ve 12. sınıf), haftada 1 ders saati olmak üzere “Rehberlik ve Yönlendirme” adı altında bir dersin yer aldığı anlaşılmaktadır (MEB, 2014).

Bu çalışmada temel eğitim kurumlarındaki (ilkokul ve ortaokul) rehberlik uygulamalarının, Fransa ve Türkiye'de rehberlik hizmetlerinin yürütülmesinde rolü olan kişilerin görüşleri doğrultusunda incelenmesi amaçlanmaktadır. Çalışmada, ilkokul ve ortaokul düzeyindeki rehberlik uygulamaları ile ilgili elde edilecek bulguların, Fransa ile Türkiye arasında karşılaştırmalı bir şekilde sunulması düşünülmektedir. Türkiye'nin tüm şehirlerinde rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri il danışma komisyonu bulunmakta ve Türkiye'deki her eğitim- öğretim kurumunda rehberlik hizmetleri yürütme komisyonu kurulmaktadır (MEB, 2001). Benzer bir uygulamanın Fransa'da il düzeyinde, her ilde “İl Rehberlik Kurulu” (Şahin, 2010) oluşturularak gerçekleştirildiği söylenebilir. Ayrıca hem Fransa'da hem de Türkiye'de rehberlik hizmetleri, Eğitim Bakanlıkları bünyesinde yürütülmekte, her iki ülkenin okullarında farklı adlandırmalarla da olsa rehberlik öğretmenlerinin bulunduğu bilinmektedir. Özetle, Fransa ve Türkiye'de rehberlik hizmetleri bağlamında benzer bir yapılanma görülmektedir. Bu noktada, her iki ülkedeki

rehberlik hizmetleri ile ilgili uygulamalarda görülen benzerlik ve farklılıkların ortaya çıkarılmasının, Türkiye'deki rehberlik hizmetlerinin niteliğine ilişkin sonuçlar vereceği düşünülmektedir. Fransa'da ve Türkiye'de ilkökul ve ortaokul düzeyinde sunulan rehberlik hizmetleri, aşağıdaki araştırma soruları doğrultusunda ele alınmaktadır:

- 1- Fransa ve Türkiye'de ilkökul ve ortaokul düzeyinde rehberlik hizmetlerini yürüten branş öğretmeni bulunmakta mıdır?
- 2- Fransa ve Türkiye'de okullardaki rehberlik hizmetlerinin yürütülmesinden sorumlu öğretmenlerin mesleğe yerleşmelerinde gerçekleştirmeleri gereken kriterler nelerdir?
- 3- Fransa ve Türkiye'de rehberlik hizmetleri bağlamında ilkökul ve ortaokul düzeyinde yürütülen ders bulunmakta mıdır?
- 4- Fransa ve Türkiye'deki ortaokullarda rehberlik hizmetleri bağlamında en sık gerçekleştirilen uygulamalar nelerdir?
- 5- Fransa ve Türkiye'de bulunan ortaokullarda, öğrencilere yönelik yöneltme hizmetleri doğrultusunda neler yapılmaktadır?
- 6- Fransa ve Türkiye'deki ilkökul ve ortaokullarda rehberlik hizmetlerinin yürütülmesinde rolü olan kişilerin, rehberlik uygulamalarında karşılaştıkları başlıca sorunlar nelerdir?

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Çalışmada, mevcut durumları anlama ve açıklama amacıyla (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2009) nitel araştırma yaklaşımı kullanılmaktadır. Nitel araştırma, "Gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, olguların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma" şeklinde tanımlanmaktadır (Yıldırım & Şimşek, 2008, 39). Çalışma, nitel araştırma yaklaşımlarından "karşılaştırmalı durum çalışması" deseni ile ele alınmaktadır. Durum çalışması desenleri, güncel bir olgu, olay, durum, birey ve gruplar üzerinde odaklanıp derinlemesine inceleme imkanı sunmasından dolayı kullanılmaktadır (Ekiz, 2009).

Katılımcılar

Çalışma, Fransa'daki ve Türkiye'deki okullarda rehberlik hizmetlerinin yürütülmesinde rolü olan 6'şar kişilik iki grup ile 2016- 2017 eğitim- öğretim yılının ocak ayında gerçekleştirilmiştir. Çalışma grubunun belirlenmesinde, amaçlı örnekleme yöntemlerinden benzeşik örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Bu tür örnekleme yönteminin kullanıldığı çalışmalarda 5- 7 kişilik gruplarda, açık uçlu sorulara dayanan görüşmeler yapılabilmektedir (Patton, 1987, akt. Yıldırım & Şimşek, 1999). Fransa'da 2 akademi yetkilisi, 2 okul müdürü ve 2 eğitim başdanışmanı ile gerçekleştirilen görüşmeler doğrultusunda Türkiye'de de 2 il/ ilçe milli eğitim müdürlüğü yetkilisi, 2 okul müdürü ve 2 rehberlik öğretmeni ile görüşmeler gerçekleştirilmiş, çalışma toplam 12 katılımcı ile yürütülmüştür.

Verilerin Toplanması

Çalışmada nitel veri toplama tekniklerinden görüşme tekniği kullanılmıştır. Nitel araştırma desenlerinde veri toplama aracı olarak kullanılan "görüşmeler", Karasar (2007) tarafından uygulanan kuralların katılığına göre yapılanmış, yarı yapılanmış ve yapılanmamış olmak üzere üç biçimde ifade edilmektedir. Bu çalışmada, önceden belirlenmiş soruların yer aldığı ve bu soruların cevaplanması için belirli sınırların çizildiği yarı yapılanmış görüşme formları kullanılmıştır. Görüşmeler, ortalama 25- 40 dakika arası sürmüş ve görüşme formlarıyla kayıt altına alınmıştır.

Görüşme formunun hazırlanması ve görüşmelerin gerçekleştirilmesi esnasında, Türkiye'deki bir üniversitenin Fransız Dili ve Edebiyatı lisans programından mezun, Fransa'da çeşitli akademilere bağlı okullarda Klasik Fransız Edebiyatı öğretmenliği yapan Türk kökenli bir çevirmen hazır bulunmuştur. Ayrıca Fransa'nın Rodez şehrindeki özel bir kuruluştaki çevirmenlik yapan Türk kökenli bir çevirmen de görüşmeler ve analizler esnasında araştırmacının yanında bulunmuştur. Görüşmeler esnasında her iki çevirmenin ortak görüşü çalışmaya yansıtılmıştır.

Verilerin Analizi Edilmesi

Yapılan görüşmelerden elde edilen veriler “betimsel analiz” yaklaşımı doğrultusunda analiz edilip yorumlanmıştır. Bu yaklaşımla elde edilen veriler, görüşme ve gözlem süreçlerinde kullanılan sorular ya da boyutlar dikkate alınarak sunulabilmektedir. Çalışmada, Yıldırım ve Şimşek (1999, 159) tarafından ifade edilen betimsel analize ilişkin dört aşama takip edilmiştir: 1- Araştırma sorularından yola çıkarak veri analizi için bir çerçeve oluşturulmuş, verilerin nasıl organize edilip sunulacağı belirlenmiştir, 2- Daha önce belirlenen çerçeveye göre elde edilen veriler okunmuş ve organize edilmiştir. Bu aşamada veriler, anlamlı ve mantıklı bir biçimde bir araya getirilmiştir, 3- Organize edilmiş veriler, tanımlanmış ve gerekli yerlerde doğrudan alıntılarla desteklenmiştir, 4- Tanımlanan bulgular bu aşamada ilişkilendirilmiş ve anlamlandırılmıştır. Yapılan karşılaştırmalarla yorumların daha nitelikli olması sağlanmıştır.

Çalışmada katılımcılar için kodlamalar yapılmıştır. Fransa’daki katılımcılara, bir ile altı rakamları arasında “F1, F2...” şeklinde kod isimler verilmiştir. Benzer şekilde, Türkiye’deki katılımcılara da “T1, T2...” şeklinde kod isimler verilmiştir. Araştırmanın güvenilirliğini gerçekleştirmek amacıyla, katılımcıların görüşme sorularına verdikleri yanıtlar, araştırmacılar ve alandan bir uzman ile birlikte incelenerek “görüş birliği” ve “görüş ayrılığı” olan maddeler şeklinde belirlenmiştir. Araştırmanın güvenilirliği tespit etmek için Miles ve Huberman’ın (1994) belirttiği formül P (Uzlaşma Yüzdesi %) = $[Na$ (Görüş Birliği)/ Na (Görüş Birliği) + Nd (Görüş Ayrılığı)] \times 100 kullanılmıştır. Çalışmada hem Fransa’da hem de Türkiye’de elde edilen katılımcı görüşleri için uzlaşma yüzdesi ayrı ayrı hesaplanmıştır. Hesaplama sonucunda her iki ülkedeki katılımcı cevapları için P değerlerinin %90’ın üzerinde olduğu bulunmuş ve çalışma güvenilir kabul edilmiştir.

Bulgular

Çalışmada araştırma soruları doğrultusunda temalaşmaya gidilmektedir. Çalışmadaki temalar, “Rehberlik Hizmetlerinde Görevli Öğretmenler”, “Rehberlik Hizmetleri İle İlgili Dersler”, “Ortaokullarda Sık Gerçekleştirilen Rehberlik Uygulamaları”, “Ortaokullardaki Yöneltilme Hizmetleri” ve “Rehberlik Hizmetlerinde Karşılaşılan Sorunlar” şeklinde sıralanmaktadır.

Tablo 1. Temalar

1. Rehberlik Hizmetlerinde Görevli Öğretmenler
2. Rehberlik Hizmetleri İle İlgili Dersler
3. Ortaokullarda Sık Gerçekleştirilen Rehberlik Uygulamaları
4. Ortaokullardaki Yöneltilme Hizmetleri
5. Rehberlik Hizmetlerinde Karşılaşılan Sorunlar

Aşağıda temalara ait bulgular, Fransa ve Türkiye karşılaştırması yapılarak Tablo 1’deki sırayla sunulmaktadır.

Rehberlik Hizmetlerinde Görevli Öğretmenlere İlişkin Bulgular

Bu bölümde, “İlkokul ve ortaokul düzeyinde rehberlik hizmetlerini yürüten branş öğretmeni bulunmakta mıdır?” ve “Okullardaki rehberlik hizmetlerinin yürütülmesinden sorumlu öğretmenlerin mesleğe yerleşmelerinde gerçekleştirmeleri gereken kriterler nelerdir?” şeklindeki görüşme sorularından elde edilen bulgular sunulmaktadır. Aşağıda Fransa’da baş eğitim danışmanı olarak çalışmakta olan F 2 kodlu katılımcının ifadesine yer verilmektedir.

F 2: *Rehberlik hizmetleri bir birim olarak sadece ortaokullarda var. Ben ortaokulda görevli baş eğitim danışmanıyım (Conseiller principal d’éducation). Bize önceden baş gözetmen (Surveillant Général) denirdi. Çünkü önceden bu daldaki öğretmenlerin okullardaki temel görevi, okulun disiplinini sağlamaktı. Fakat günümüzde bu anlayış değişti, artık bizler okuldaki neredeyse her konuda fikri alınan öğretmenleriz.*

Yukarıdaki bulgudan Fransa’daki ortaokullarda rehberlik hizmetlerinin geçmiş yıllara göre kapsamının genişlediği ve son yıllarda rehberlik hizmetlerinin daha çok önemsendiği söylenebilir. Aşağıda Türkiye’deki T 6 kodlu katılımcının ifadelerine yer verilmektedir.

T 6: *Hem ilkokullarda hem de ortaokullarda rehberlik hizmetleri, rehberlik öğretmeni ve Rehberlik Hizmetleri Yürütme Komisyonu (Müdür veya müdür yardımcısı, rehberlik öğretmeni ve her sınıf düzeyinden bir öğretmen) tarafından yürütülmektedir. Rehberlik hizmetleri, rehberlik öğretmeni olmadığı durumlarda müdür veya müdür yardımcısı tarafından yürütülür.*

Aşağıda Fransa'daki F 3 kodlu katılımcının baş eğitim danışmanı olabilme ile ilgili sunduğu bulgu yer almaktadır.

F 3: *Fransa'da baş eğitim danışmanı olmak için master 2 mezunu (BAC+ beş yıl) olmak gerekmektedir. Önemli olan herhangi bir bölümde master 2'yi bitirmektir. Öğretmen olmak için Eğitim Bilimleri Fakültesi mezunu olmak zorunlu değildir. Master 2'yi bitiren yani, üç yıl lisans, bir yıl master 1 ve bir yıl master 2 olmak üzere toplamda beş yıllık üniversite öğrenimini tamamlayan her birey, öğretmenlik sınavına katılmaya hak kazanır. Baş eğitim danışmanlığı ve rehberlik hizmetleri ilgili bilgiler, göreve başladıktan sonra da formasyon ile edinilebilir.*

F 3 kodlu katılımcının baş eğitim danışmanı olma süreci ile ilgili ifadelerinden hareketle, Fransa'da rehberlik hizmetleri dalında öğretmen olmak için Türkiye'den farklı olarak, belirli bir bölüm mezunu olunmasının zorunlu olmadığı görülmektedir. Fakat Fransa'da rehberlik branşını seçen öğretmenlerin görevlerine başladıktan sonra eğitim müfettişlerinin veya okul müdürlerinin tavsiyeleri doğrultusunda rehberlik hizmetleri ile ilgili formasyonlara yıl içinde katılabildikleri bilinmektedir. Türkiye'de ise rehber öğretmenlerin sadece eğitim- öğretim yılı başında ve sonunda gerçekleşen yaklaşık on beş günlük seminerlere katıldıkları, bu dönemlerde yapılan ilçe/ merkez ilçe zümre toplantılarında kendi branşlarındaki öğretmenlerle resmi olarak bilgi alışverişinde bulunabildikleri bilinmektedir. Aşağıdaki Tablo 2'de, ilkokul ve ortaokul düzeyindeki rehberlik hizmetlerinde görevli öğretmenlere ilişkin Fransa ve Türkiye'deki katılımcılardan elde edilen bulgular özetlenmektedir.

Tablo 2. Rehberlik Hizmetlerinde Görevli Öğretmenler

		Fransa	Türkiye
İlkokul	Branş öğretmeni bulunma durumu:	Yok	Rehberlik öğretmeni
	Öğretmenin mezuniyet durumu :	-	RPD lisans (4 yıl)
		Fransa	Türkiye
Ortaokul	Branş öğretmeni bulunma durumu:	Baş eğitim danışmanı	Rehberlik öğretmeni
	Öğretmenin mezuniyet durumu:	Master 2 (5 yıl)	RPD lisans (4 yıl)

Tablo 2 incelendiğinde, ilkokul düzeyinde Fransa'daki okullarda rehberlik hizmetlerinin yürütülmesinden sorumlu, rehberlik branşında bir öğretmen bulunmamaktadır. Türkiye'deki ilkokullarda ise "Rehberlik Öğretmeni" olarak isimlendiren branş öğretmenleri, rehberlik hizmetlerinin okullarda yürütülmesinden sorumlu tutulmaktadır. Türkiye'de Eğitim Fakültelerinin Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bölümü'nden lisans düzeyinde mezun olan öğretmen adayları, girdikleri Kamu Personeli Seçme Sınavı sonucu doğrultusunda resmi ilkokullarda görevlerine başlayabilmektedirler.

Tablo 2'ye bakıldığında, ortaokul düzeyinde, hem Fransa'da hem de Türkiye'de rehberlik hizmetlerini yürüten branş öğretmenin bulunmadığı görülmektedir. Fransa'da "Baş Eğitim Danışmanı" olarak adlandırılan bu branş, Türkiye'de "Rehberlik Öğretmeni" şeklinde adlandırılmaktadır. Fransa'da lise öğrenimini başarıyla tamamlayarak herhangi bir üniversitenin herhangi bir bölümde öğrenim görmeye hak kazanan bireyler, üç yıllık lisans eğitimi sonrasında master 1 (bir yıl) ve master 2 (bir yıl) öğrenimlerini tamamlayıp öğretmenlik sınavında başarılı oldukları takdirde "Baş Eğitim Danışmanı" olarak ortaokullarda görev yapabilmektedirler. Türkiye'de ise Eğitim Fakültelerinin Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bölümü'nden mezun olan bireylerin, Kamu Personeli Seçme Sınavı sonucu doğrultusunda resmi ortaokullarda "Rehberlik Öğretmeni" unvanıyla görevlerine başlayabildikleri anlaşılmaktadır.

Rehberlik Hizmetleri İle İlgili Derslere İlişkin Bulgular

Rehberlik hizmetleri bağlamında Fransa ve Türkiye'de yürütülen derslere ilişkin bulgular, Fransa ve Türkiye'deki katılımcıların, "Rehberlik hizmetleri bağlamında ilkokul ve ortaokul düzeyinde yürütülen ders bulunmakta mıdır?" şeklindeki görüşme sorusuna verdikleri cevaplardan elde edilmiştir. Aşağıda Türkiye'de rehberlik öğretmeni olarak görev yapmakta olan T 5 kodlu katılımcıdan görüşme sorusu doğrultusunda elde edilen bulgu sunulmaktadır.

T 5: *İlkokullarda rehberlikle ilgili herhangi bir ders bulunmamaktadır. Rehberlik hizmetleri ile ilgili Rehberlik Araştırma Merkezi'nin hazırladığı "Rehberlik Hizmetleri Çerçeve Programı" bulunmaktadır. Bu çerçeve program, (varsa) rehber öğretmen, (yoksa) müdür veya müdür yardımcısı tarafından okul ihtiyaçları göz önüne alınarak yeniden düzenlenir ve okulda uygulanır. Geçtiğimiz yıl ortaokuldaydım, Rehberlik dersi orada 8. sınıflarda vardı.*

Türkiye’deki katılımcılardan bazılarının, İlköğretim Kurumları (İlkokul ve Ortaokul) Haftalık Ders Çizelgesi’nde “Rehberlik ve Kariyer Planlama” şeklinde belirtilen dersi, “Rehberlik” olarak eksik bir şekilde ifade ettikleri görülmektedir. Bu noktada, Türkiye’de rehberlik hizmetleri ile ilgisi bulunan bazı katılımcıların, “Rehberlik ve Kariyer Planlama” isimli dersin “Kariyer Planlama” boyutunu önemsemedikleri çıkarımında bulunulabilir. Aşağıdaki Tablo 3’te Fransa’daki ve Türkiye’deki rehberlik hizmetlerinin ilkokullarda ve ortaokullarda bir ders aracılığıyla yürütülüp yürütülmediğine ilişkin bulgular özetlenmektedir.

Tablo 3. Rehberlik Hizmetleri İle İlgili Dersler

		Fransa	Türkiye
İlkokul	Rehberlik hizmetleri ile ilgili ders:	Yok	Yok
		Fransa	Türkiye
Ortaokul	Rehberlik hizmetleri ile ilgili ders:	Yok	Rehberlik ve Kariyer Planlama

Tablo 3 incelendiğinde, ilkokul düzeyinde hem Fransa’da hem de Türkiye’de rehberlik hizmetleri ile ilgili herhangi bir ders bulunmadığı görülmektedir. Ortaokul düzeyinde ise Fransa’da rehberlik hizmetleri ile ilgili herhangi bir ders bulunmazken, Türkiye’deki ortaokullarda haftada bir ders saati olmak üzere “Rehberlik ve Kariyer Planlama” isimli bir dersin yer aldığı görülmektedir.

Ortaokullardaki Rehberlik Hizmetlerindeki Uygulamalara İlişkin Bulgular

Ortaokullardaki rehberlik hizmetlerine ilişkin katılımcıların “Ortaokullarda rehberlik hizmetleri bağlamında en sık gerçekleştirilen uygulamalar nelerdir? En sık gerçekleştirilen uygulamadan az sıklıkla gerçekleştirilen uygulamaya doğru sıralayarak belirtir misiniz?” şeklindeki görüşme sorusuna verdikleri yanıtlardan bazıları aşağıda sunulmaktadır. İlk olarak, Fransa’daki F 5 kodlu katılımcıdan elde edilen bulgu aşağıda sunulmaktadır.

F 5: *Ortaokullardaki rehberlik servilerinde sık gerçekleştirilen etkinlikler şu şekilde sıralanabilir: 1- Okul kurallarının uygulanması, disiplinin sağlanması (en yaygın ve temel görev), 2- Öğrencilerin okul devamlarının takip edilmesi, 3- Öğrenciler için şirketlerden staj bulma, planlama.*

Ortaokullarda en sık gerçekleştirilen rehberlik uygulamalarına ilişkin Türkiye’deki T 4 kodlu katılımcının ifadeleri şu şekildedir:

T 4: *1- Sınav kaygısı, soru çözme tekniklerinin geliştirilmesi gibi konularda toplantı ve sunumlar yapılmaktadır. 2- Yılsonunda yapılan şube öğretmenler kurulu toplantısı sonunda, rehber öğretmenin hazırladığı ve okul müdürünün imzaladığı, öğrenciye gidebileceği lise türünü öneren belge öğrenci velisine verilmektedir. 3- Öğrencilere mesleki testler uygulanmaktadır. 4- Resmi kurumların öğrencilerin bilgilendirilmesini belirttiği konularda (zararlı alışkanlıklar, uyuşturucu madde kullanımı vb.) öğrenciler bilgilendirilir.*

Aşağıdaki Tablo 4’te rehberlik hizmetleri bağlamında ortaokullarda yürütülen başlıca uygulamalar katılımcı görüşlerinden hareketle, gerçekleştirilme sıklığı en fazla olandan az olana doğru sıralanmaktadır.

Tablo 4. Rehberlik Hizmetleri Kapsamında Gerçekleştirilen En Sık Uygulamalar

	Fransa	Türkiye
1. sıra	Disiplinin sağlanması	Sınav kaygısı, ders çalışma teknikleri
2. sıra	Derse devamin takip edilmesi	Üst eğitim kurumuna yönlendirme
3. sıra	Öğrencinin stajı ile ilgili işlemler	Bilgi ve doküman toplama, paylaşma
4. sıra	Üst eğitim kurumuna yönlendirme	Çeşitli konularda bilgilendirme
5. sıra	Bilgi ve doküman toplama, paylaşma	-

Tablo 4 incelendiğinde, Türkiye’deki ortaokullarda öğrencilerle sınav kaygısı, verimli ders çalışma teknikleri ve zamanı etkili kullanma gibi etkinliklerin en sık gerçekleştirilen uygulamalar olduğu görülmektedir. Fransa’daki katılımcıların, bu uygulamayı ya da bu uygulamaya benzer bir eğitsel rehberlik uygulamasını dile getirmedikleri görülmektedir. Bu durum, Fransa’daki ortaokul bitirme sınavının (Brevet d’etude premier cycle- İlköğretim brövesi) oldukça basit bir sınav olması veya sınavın gidilecek liseyi belirlemede önemli bir etkisinin olmaması gibi nedenlerden kaynaklanabilir. Türkiye’de ise Fransa’daki durumun tam aksine ortaokullarda eğitsel rehberlik

konularının ilk sırada yer alması, ortaokul son sınıfta girilen “Temel Eğitimden Ortaöğretime Geçiş” (TEOG) sınavının öğrencinin gideceği liseyi belirlemede oldukça etkili olmasından kaynaklanabilir. Fransa’daki katılımcılar, rehberlik hizmetlerinin ortaokullarda en çok disiplin uygulamalarında kullanıldığını ifade ederlerken; Türkiye’deki katılımcıların rehberlik hizmetlerinin disiplin boyutunun uygulamada yer aldığına ilişkin herhangi bir ifade kullandıkları görülmemektedir. Bu durum, Türkiye’deki okullarda disiplin kaynaklı sorunların rehberlik servislerinden ziyade, uygulamada okul yönetimi tarafından ele alınmasından kaynaklanabilir.

Tablo 4’teki rehberlik hizmetleri bağlamında yürütülen uygulamalar incelendiğinde, Fransa’daki ortaokullarda gerçekleştirilme sıklığı açısından ikinci sırada yer alan uygulama, öğrencilerin derslere devamlarının takip edilmesidir. Bu uygulama doğrultusunda, öğrencilerin okula devamları günlük olarak takip edilmekte, okula mazeretsiz olarak gelmeyen öğrencinin ve aynı gerekçe ile de öğrenci velisinin savunması yazılı olarak baş eğitim danışmanı tarafından alınabilmektedir. Türkiye’deki ortaokullarda gerçekleştirilme sıklığı açısından ikinci sırada olan rehberlik hizmetlerine ilişkin uygulama ise öğrencinin bir üst eğitim kurumuna yönlendirilmesi ile ilgilidir. Bu uygulama doğrultusunda, rehberlik öğretmeni ortaokul son sınıf öğrencilerine mesleki testler ve meslek belirleme envanterleri uygulayabilmektedir. Rehberlik öğretmeni, elde ettiği test sonuçlarını ve üst eğitim kurumlarına yönlendirme ile ilgili tavsiye niteliğindeki diğer belgeleri öğrenciye ve veliye sunabilmektedir.

Fransa’daki ortaokullarda rehberlik hizmetleri bağlamında en sık görülen üçüncü uygulama, öğrencilerin staj işlemleri ile ilgilidir. Bu uygulama kapsamında baş eğitim danışmanı, öğrencilerin ilgi ve istekleri doğrultusunda gerçekleştirmek istedikleri stajlar için kamu kurumları veya özel kuruluşlarla iletişime geçmekte ve öğrencilerin stajlarını organize ederek stajların takibini üstlenmektedir. Bu uygulama ile Fransa’daki ortaokulların son iki sınıfında (4ème ve 3ème) öğrenim gören öğrencilere, ilgi duydukları meslekleri alanda izleme fırsatı sunulmaktadır. Böyle bir uygulamaya Türkiye’deki ortaokullarda yer verilmemektedir. Türkiye’deki ortaokullarda rehberlik hizmetleri bağlamında en sık görülen üçüncü uygulama, öğrencilerle veya okulla ilgili bilgi ve doküman toplanmasıdır. Bu doğrultuda okuldaki aylık veya dönemlik toplantılarda, rehberlik servislerinde öğrencilerle ilgili elde edilen ve gizlilik içermeyen bilgiler, okulun rehberlik hizmetlerine ilişkin veriler, rehberlik öğretmeni tarafından paylaşılabilir.

Fransa’daki ortaokullarda rehberlik hizmetleri bağlamında en sık gerçekleştirilen dördüncü uygulama, öğrencilerin bir üst eğitim kurumlarına yönlendirilmesi ile ilgilidir. Bu kapsamda baş eğitim danışmanı tarafından öğrenci dosyasında bulundurulmuş bilgi ve belgeler ile öğrencinin gidebileceği bir üst eğitim kurumuna yönelik yazılı öneriler, öğrenciye ve veliye iletilmektedir. Türkiye’deki ortaokullarda rehberlik hizmetleri bağlamında en sık gerçekleştirilen dördüncü uygulama, bakanlık veya il/ ilçe milli eğitim müdürlükleri tarafından öğrencilere veya velilere iletilmesi istenen konuların (çoğunlukla beslenme, bağımlılıkla mücadele gibi sağlık ile ilgili konular) sunulmasıdır. Fransa’daki ortaokullarda rehberlik hizmetleri bağlamında en sık gerçekleştirilen beşinci uygulama, okullardaki aylık ve dönemlik toplantılarda rehberlik servislerindeki gizlilik taşımayan bilgi ve görsellerin toplantıya katılan öğretmenlere ve diğer katılımcılara (okul öğrenci temsilcisi, aile birliği temsilcisi) sunulmasıdır.

Çalışmanın bu bölümde, ortaokul öğrencilerinin bir üst eğitim kurumlarına yönlendirilmelerinde iki ülke arasında farklı uygulamalar olduğu anlaşılmaktadır. Bu sebeple çalışmaya ortaokullardaki yöneltme hizmetleri ile ilgili bir görüşme sorusu eklenmiştir. Çalışmaya bu noktada eklenen soru ve soruya ilişkin elde edilen bulgular, aşağıdaki başlıkta ele alınmaktadır.

Ortaokullardaki Yöneltme Hizmetlerine İlişkin Bulgular

Çalışmanın bu bölümünde, “Ortaokullarda, öğrencilere yönelik yöneltme hizmetleri doğrultusunda hangi uygulamalar gerçekleştirilmektedir?” şeklindeki araştırma sorusu her iki ülkedeki katılımcılara ek soru olarak yöneltmiştir. Ortaokullardaki rehberlik hizmetleri kapsamında yürütülen yöneltme hizmetlerine ilişkin Fransa’daki F 1 kodlu katılımcının görüşü aşağıda sunulmaktadır.

F 1: *Öğrencilere entelektüel kapasiteleri doğrultusunda gitmelerinin doğru olacağı lise önerilir. Fakat öğrenciler son karar öğrenciye aittir. Ortaokulda, özellikle staj uygulaması ile öğrenciye ileride seçmek istediği mesleği izleme fırsatı sunulmaktadır.*

Ortaokullardaki rehberlik hizmetleri kapsamında yürütülen yöneltme uygulamalarına ilişkin Türkiye’deki T 3 kodlu katılımcının görüş şu şekildedir:

T 3: *Bu konuda çok sayıda etkinlik yapılabilmektedir. Lise gezilerinin yapılması, okula mesleğinde tanınmış birinin davet edilmesi gibi. Ortaokul son sınıflarla Mayıs veya Haziran aylarında liselere gezi mutlaka düzenlenir.*

Aşağıdaki Tablo 5'te her iki ülkedeki katılımcıların ortaokullardaki yöneltme hizmetlerine ilişkin görüşlerinden elde edilen alt temalar sunulmaktadır.

Tablo 5. Ortaokullardaki Yöneltme Hizmetleri İle İlgili Uygulamalar

Fransa
Çeşitli üst eğitim kurumlarından birinin tavsiye edilmesi
Staj uygulaması
Bireysel gelişim raporlarının hazırlanması
Türkiye
Çeşitli üst eğitim kurumlarından birinin tavsiye edilmesi
Mesleki eğilim belirleme ile ilgili test ve envanterlerin uygulanması
Çeşitli meslek gruplarından kişilerin okula davet edilmesi
Üst eğitim kurumlarına gezi düzenlenmesi

Tablo 5'e bakıldığında, hem Fransa'da hem de Türkiye'de bulunan ortaokullarda yöneltme hizmetleri kapsamında, öğrencilere gidecekleri bir üst eğitim kurumu ile ilgili tavsiyelerde bulunduğu görülmektedir. Fransa'da ortaokul son sınıf öğrencilerinin dört yıl boyunca derslerden aldıkları değerlendirme sonuçları ve öğrencilerin genel gelişim düzeyleri doğrultusunda onlara, genel lise, teknik lise veya mesleki lise şeklinde belirtilen üç lise türünden birisinin tavsiye edildiği, katılımcı görüşlerinden anlaşılmaktadır. Türkiye'deki ortaokullarda ise rehberlik öğretmenin hazırladığı ve öğrencinin akademik lise, meslek lisesi veya sanat lisesinden birine gitmesini öneren bir form, ortaokul son sınıf öğrencisine ve velisine sunulmaktadır.

Tablo 5 incelendiğinde, Türkiye'deki ortaokullarda gerçekleştirilen yöneltme hizmetlerinin Fransa'daki yöneltme hizmetlerine göre çeşitlilik gösterdiği söylenebilir. Türkiye'deki ortaokullarda Fransa'daki ortaokullardan farklı olarak yöneltme hizmetleri kapsamında, öğrencilere mesleki eğilim belirleme testlerinin uygulandığı, öğrencilerin Mesleki Bilgi Sistemi'ne üye olmaları sağlanarak onların bu sistemden bilgi edinmelerine fırsat sunulduğu katılımcı görüşlerinde ifade edilmektedir. Yine yöneltme hizmetleri kapsamında, Fransa'dan farklı olarak Türkiye'deki ortaokullarda çeşitli meslek gruplarından bazı kişilerin okullara davet edildiği ve bu kişilerle söyleşi gerçekleştirildiği de katılımcı ifadelerinde yer almaktadır. Çalışmada Türkiye'deki katılımcı görüşlerinde, ortaokul son sınıf öğrencileri için bir üst eğitim kurumuna geziler düzenlendiği ve bu kurumlara yönelik tanıtım seminerlerinin yapıldığı yer almaktadır.

Fransa'daki katılımcılar, ortaokullarda yöneltme hizmetleri kapsamında, her dönem sonunda (yılda toplam üç defa) yapılan sınıf danışması toplantılarında, tüm öğrencilerin dönem boyunca gerçekleştirdikleri ve gerçekleştiremedikleri davranışların değerlendirildiğini ve tüm öğrenciler için bireysel gelişim raporlarının hazırlandığı ifade etmektedirler. Ayrıca Fransa'daki katılımcılar, hazırlanan bireysel gelişim raporlarının öğrenci dosyalarına koyulduğunu ve yılsonunda gidilebilecek üst eğitim kurumuna ilişkin tavsiyelerde bulunulurken bu belgelerin kullanıldığını ifade etmektedirler. Bu bulgudan hareketle, Fransa'daki ortaokullarda bireyin tanınması ve izlenmesi ile ilgili uygulamaların önemsendiği söylenebilir.

Çalışmada, Fransa'daki ortaokullarda yöneltme hizmetleri kapsamında gerçekleştirilen staj uygulamasının, Türkiye'deki ortaokullarda gerçekleştirilmeyen bir uygulama olduğu görülmektedir. Bu uygulamanın ortaokullardaki yöneltme hizmetleri bağlamında, iki ülke arasındaki en büyük farklılık olduğu söylenebilir. Fransa'daki ortaokullarda görev yapan baş eğitim danışmanları, ortaokulun son iki sınıf düzeyinde öğrenim gören öğrencilerle birlikte öğrencinin yerine getireceği staj görevine karar vermektedir. Bu aşamadan sonra baş eğitim danışmanı, resmi kurumlarla veya özel kuruluşlarla iletişime geçerek öğrencilerin stajlarını organize etmektedir. Böylece öğrenciler hayatlarının ilerleyen bölümünde kendileri için düşündükleri meslek hakkında bilgi alabilmekte ve gidecekleri lise türünü de bu doğrultuda belirleyebilmektedirler. Ayrıca çalışmada her iki ülkedeki ortaokul son sınıf öğrencilerine üç lise türü arasından öneride bulunduğu görülmektedir. Fransa'daki ortaokul son sınıf öğrencileri, ortaokul bitirme sınavı doğrultusunda ortaokuldan mezun olduktan sonra ortaokulda kendilerine önerilen veya kendi istekleri doğrultusundaki bir liseye gidebilmektedirler. Fakat Türkiye'deki ortaokul son sınıf öğrencileri, TEOG sınavı sonuçları doğrultusunda bir liseye kayıt yaptırabilmektedirler. Türkiye'de ortaokul mezunu olan öğrenciler, TEOG

puanı doğrultusunda herhangi bir liseye yerleşemedikleri takdirde açıköğretim lisesine yönlendirilmektedirler. Bu noktada, Türkiye'deki ortaokullarda rehberlik hizmetleri kapsamında yürütülen yöneltme hizmetlerinin tam olarak amacına ulaştığını söylemek mümkün olamamaktadır.

Rehberlik Hizmetlerinde Karşılaşılan Sorunlar

Bu başlık altında, Fransa'da ve Türkiye'de rehberlik hizmetlerinin yürütülmesinde rolü olan kişilerin, rehberlik hizmetlerinin yürütülmesinde en sık karşılaştıkları sorunlar ve bu sorunların giderilmesine yönelik geliştirdikleri çözüm önerileri sunulmaktadır. Bu doğrultuda hem Fransa'daki hem Türkiye'deki katılımcılara "Okullarda rehberlik hizmetleri ile ilgili karşılaştığınız sorunlar nelerdir? Bu sorunlara yönelik (varsa) çözüm önerileriniz nelerdir?" şeklindeki görüşme sorusu yöneltilmiştir.

Türkiye'de rehberlik hizmetleri ile ilgili rehberliğe uygun olmayan bir anlayışın olduğu katılımcı ifadelerinde görülmektedir. Bu sorunu ifade eden T 1 ve T 6 kodlu katılımcıların ifadelerine aşağıda yer verilmektedir.

T 1: *Rehberliğe yönelik yanlış algılar bence en büyük sorun. Bu yanlış algıya şöyle bir örnek verebilirim: "Var olan sorunu sadece rehber öğretmen çözer, çözmelidir." Bu tür yanlış algılar öğretmen arkadaşlarda da var. Sanki bizim elimizde sihirl bir değnek var. Bu sihirl değneği öğrenciye dokundurunca da tüm sorunlar çözülecek. Ben yapılan toplantılarda rehberliğin ne olmadığını öğretmen arkadaşlarıma ve velilerime anlatmaya çalışıyorum.*

T 6: *İnsanların rehberlik ve psikolojik danışmanlık dendiğinde akıllarına ne geldiğini anlatan, yakın zamanda başımdan geçmiş bir olayı kısaca aktarayım. Okul bahçesinde iki velinin birbirlerine seslerini yükselttiklerini duydum. Yanlarına yaklaşılarak "Beyefendi, buyurun rehberlik odasında konuşalım, lütfen sakin olun." dedim. Veli de "Ben seni tanıyorum, ben deli değilim." dedi. İşte okullardaki rehberlik hizmetlerinin dışarıdan görünüşü tam olarak bu şekilde. Bunun şimdilik bir çözümü yok. Refah düzeyimiz yükseldikçe, film izledikçe, tiyatroya gittikçe... En önemlisi de toplumun geneli olarak kitap okuma alışkanlığı kazanana dek bu sorunlar çeşitli şekillerde karşımıza çıkacaktır.*

Türkiye'deki ortaokullarda rehberlik hizmetleri kapsamındaki dersin amaca yönelik yürütülemediğini ve rehberlik hizmetlerine gereken önemin verilmediğini ifade eden T 2 kodlu katılımcının ifadesine aşağıda yer verilmektedir.

T 2: *Rehberlik dersinin diğer derslerin devamı şeklinde doğrudan akademik başarı için kullanılması bence önemli bir sorundur. Ders konularına yönelik test çözmeye, TEOG sınavı için konu yetiştirme amacıyla 8. sınıflardaki rehberlik dersi bazı öğretmenlerce kullanılmak istenmektedir. Öğretmenlerin, okul yönetiminin, velilerin hatta öğrencilerin de isteklerinin bu yönde olduğunu söyleyebilirim. Kısacası ben rehberlik faaliyetlerine gereken önemin verilmediğini, akademik başarının çok fazla önemsendiğini düşünüyorum. Okullarda akademik başarının ötesinde öğrencilerin tüm yönlerinin önemsenmesi, böyle bir anlayış, sadece bu sorunu çözebilecektir.*

Türkiye'deki rehberlik hizmetlerinin yürütülmesinde zaman sorununa değinen ve bu soruna yönelik bir çözüm önerisi sunan T 3 kodlu katılımcının ifadelerine aşağıda yer verilmektedir.

T 3: *Öğrencilerle birebir görüşme yapacak zamanı zor buluyorum. Öğrenci ile yapacağım görüşmeler, zaman probleminde dolayı sonraki tarihlere sarkıyor. Sonuç olarak da görüşmenin amacına ulaşması zorlaşıyor. Bireysel rehberlik faaliyetleri için öğrencilerin ve okuldaki diğer öğretmenlerin bilecekleri ve o doğrultuda hareket edecekleri uygun zamanların sene başında belirlenmesi yerinde olacaktır. Örneğin, çarşamba günleri öğleden sonra, perşembe günleri sabahdan öğleye kadar gibi. Bu kararı tek başına almam ve uygulama yapmam mümkün olmuyor.*

Türkiye'deki rehberlik hizmetlerinde velilerle işbirliği sağlanamadığını ifade eden ve bu soruna yönelik çözüm önerisinde de bulunan T 4 kodlu katılımcının ifadelerine aşağıda yer verilmektedir.

T 4: *Velilerin resmi işlerde bile okulla iletişime girmeye çekindiklerini seziyorum. Rehberlik hizmetlerinde onlardan destek almak, sorunların çözümünde onlarla işbirliği içinde olabilmek neredeyse imkansız. Okul- Aile Birliklerinin işlevlerini arttırmaya yönelik çalışmalar, yasal zeminde yapılmalıdır.*

Türkiye'de rehberlik öğretmeninin görev tanımındaki belirsizliklere ve okullardaki rehberlik öğretmeni sayısının yetersizliğine değinen T 5 kodlu katılımcının görüşlerine aşağıda yer verilmektedir.

T 5: *Rehberlik öğretmeninin okuldaki iş tanımının sınırları tam olarak belli değil. Bu yüzden de yapmam gereken bazı çalışmaları (bireysel görüşmelerde sürekliliği sağlamak gibi) yapamıyorum. Aslında bu durumun önemli sebeplerinden biri de okullarda branşımızda yeterli sayıda öğretmen bulunmamasıdır. Daha az öğrenciye bir rehber denk gelecek şekilde yapılacak norm kadro düzenlemesi, rehberlik hizmetlerinde kaliteyi arttıracaktır.*

Fransa'daki ortaokullarda öğrencilerin derslere devamlarının takibinde birtakım zorluklarla karşılaştığını ifade eden F 1 ve F 3 kodlu katılımcıların ifadelerine aşağıda yer verilmektedir.

F 1: *Derslere devam etmeyen öğrencilerin velileri ile iletişime geçmekte zorlanıyorum. Onlara ulaşamıyorum. Ulaştığımız veliler de öğrencinin devamsızlığı ile ilgili dürüst davranmıyorlar. Veliler, öğrencilerin derse gelmemesi ile ilgili birçok sebep sunuyorlar fakat bu sebeplerden hiçbirini ispatlayamıyorlar. Bu konuda sert bir tutum içinde olunmalı, durumla ilgili yasal işlemler yapılmalıdır bence.*

F 3: *Öğrenci devamsızlıkları ile ilgili mazeretlerin yazılı olarak öğrenci ve ebeveynler tarafından okul- aile iletişim defterine yazılması ve gerekli imzaların atılması gerekiyor. Ne yazık ki bu kurala uyulmuyor. Devamsızlık nedeni öğrenci işlerine de bildirilmiyor.*

Fransa'daki ortaokullarda, ebeveyn temsilcilerinin sınavlara ve derslerin işlenişine yönelik rehberlik hizmetlerine yaptıkları itirazların çözüme kavuşturulmasında karşılaşılan sorunu, F 2 kodlu katılımcı aşağıdaki ifadeyle açıklamaktadır.

F 2: *Okullarda bir sorun olduğunda başvurulacak ilk kişi baş eğitim danışmanı olarak bizleriz. Herhangi bir derste öğrenciler düşük not aldıklarında, ebeveyn temsilcisi sınavda programın dışına çıktığını, öğretmenin zor sorular sorduğunu veya derslerde uygun yöntemin kullanılmadığını ifade ederek bana başvuruyorlar. Ben de öğretmenle görüşerek sorunu çözmeye çalışıyorum. Sorunun çözülmediği durumlarda okul müdürü ve tüm öğretmenler sorunu çözmek için toplanıyoruz. Fakat bir öğretmen bazı temel değerleri gözetiyorsa ve ülkenin genel eğitim politikası dışına çıkmıyorsa dersi işlerken özgürdür. İnsan haklarını gözetmek, eşcinsellere saygı göstermek, insanları ırklarına ve dini inançlarına göre sınıflamamak kaydıyla öğretmen dersini özgürce yapabilmeli, ebeveyn temsilcileri de temel değerler çiğnendiği zaman bize başvurmalıdır.*

Fransa'daki ortaokullarda rehberlik hizmetlerinde herhangi bir sorunla karşılaşılmadığını ifade eden F 4 kodlu katılımcının ifadelerine aşağıda yer verilmektedir.

F 4: *Okullarımızda sorun odaklı bir rehberlik hizmeti olduğunu düşünmüyorum. Rehberlik servisleri her uygulamayı önceden planlar, doğabilecek sorunlara yönelik önlemleri de sorun meydana gelmeden alır. Bazı kişilerden veya bazı özel durumlardan kaynaklanan küçük olayları çözüm gerektiren bir problem olarak görmüyorum.*

Fransa'daki ortaokullarda rehberlik hizmetlerinde üzerinde durulması gerekenin bir sorunun da teneffüslerde şiddete maruz kalan öğrencilerle ilgili olduğunu belirten F 5 kodlu katılımcının ifadelerine aşağıda yer verilmektedir.

F 5: *Teneffüslerde şiddete maruz kalmaya karşı etkin tedbirler alınması gerekiyor. Gerçekleşen şiddet olayları sözlü veya fiziksel olabiliyor. Rehberlik servisine ulaşmayan çok sayıda şiddet olayının da olduğunu tahmin ediyorum. Şiddet olaylarının sebepleri, ırkçılık, fiziki yetersizlik, çalışkanlık, obezite, polis çocuğu olma, aşırı kırılabilirlik- hassasiyet gibi çeşitli türlerde olabiliyor.*

Fransa'daki ortaokullarda rehberlik hizmetlerinde karşılaşılan bir sorunun da okula sonradan, dönem içerisinde gelen öğrencilerle ilgili olduğunu ifade eden F 6 kodlu katılımcının ifadeleri şu şekildedir:

F 6: *Başka okullardan gelen öğrencilerin okula uyumlarını sağlamakta zorlanıyoruz. Çünkü okula sonradan gelen öğrenciler, iş, taşınma gibi aile kaynaklı sebeplerden çok diğer okullardan atıldıkları için okul değiştirmek zorunda kalan öğrenciler. İşte geçmişte sorunlar yaşayan ve okullarından atılan bu öğrencilerin okula uyumlarını sağlama, boş vermişliklerine çare arama gibi konular rehberlik hizmetlerinde çözmek de zorlandığımız konular arasında.*

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Çalışma sonucunda özetle, hem Fransa'da hem de Türkiye'de rehberlik hizmetlerinin yürütülmesinden sorumlu ortaokul düzeyinde branş öğretmenlerinin olduğu görülmektedir. Fransa'da "Baş Eğitim Danışmanı" olarak adlandırılan rehberlik hizmetlerinde görevli öğretmenler, Türkiye'de "Rehberlik Öğretmeni" olarak ifade edilmektedir. Ayrıca çalışmada, Fransa'daki ilkokullarda baş eğitim danışmanının bulunmadığı, Türkiye'deki ilkokullarda ise rehberlik öğretmenin görev yapabildiği sonucuna ulaşılmıştır. Çalışmada, rehberlik öğretmenlerin okullarda göreve başlamadan önceki üniversite mezuniyet durumları ile ilgili Fransa ve Türkiye arasında farklılıklar olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Çalışmada, Türkiye'deki rehberlik öğretmeni adaylarının üniversitelerin dört yıl süreli Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık bölümlerinden mezun olmaları gerektiği, Fransa'da ise mezun olunan fakülte ile ilgili bir sınırlama bulunmadığı, beş yıllık üniversite eğitiminin Fransa'da Baş Eğitim Danışmanı adayı olmak için yeterli görüldüğü elde edilen sonuçlar arasındadır. Ayrıca her iki ülkede de, resmi okulların rehberlik hizmetlerinde

görev alabilmek için yapılan öğretmenlik sınavında başarılı olmak gerekmektedir. Rehberlik hizmetleri ile ilgili yürütülen dersler açısından iki ülke karşılaştırıldığında elde edilen sonuçlar, Fransa’da hem ilkököl hem de ortaoköl düzeyinde rehberlik hizmetleri ile ilgili herhangi dersin bulunmadığını, Türkiye’de ise ortaoköl son sınıfta “Rehberlik ve Kariyer Planlama” adında bir derse yer verildiğini göstermektedir. Türkiye’de psikolojik danışmanlar için çeşitli çalışma ortamları olduğu (Korkut-Owen, Damirchi, & Molaei, 2013) fakat PDR mezunlarının büyük çoğunluğunun Milli Eğitim Bakanlığı bünyesindeki ilk ve ortaöğretim okullarında çalıştıkları çeşitli çalışmalarda (Korkut-Owen, Damirchi, & Molaei, 2013; Özgün, 2007) ifade edilmektedir. Korkut-Owen, Damirchi ve Molaei (2013), çalışmasında PDR’den mezun olanların resmi kurumlarda çalışmak için Kamu Personeli Seçme Sınavı (KPSS) sonuçları doğrultusunda tercihler yapmaları gerektiğini ifade etmektedir. Bu çalışmada rehberlik öğretmeni olabilme ile ilgili elde edilen sonuçların, Korkut-Owen, Damirchi ve Molaei’nin (2013) rehberlik öğretmeni olma ile ilgili ifadeleri ile aynı doğrultuda olduğu söylenebilir. Aynı zamanda, Yeşilyaprak’ın (2009) çalışmasındaki “PDR Hizmetlerini Sunan Personel” başlığı altında ve Hatipoğlu’nun (2010) çalışmasındaki “Okul Psikolojik Danışmanlığı” bölümünde yer alan ifadelerin, bu noktada çalışmayı desteklediği söylenebilir.

Çalışma sonucunda, rehberlik hizmetleri kapsamında Fransa’daki ortaokollarda yürütülen uygulamaların, en sık gerçekleştirilen uygulamadan daha az sıklıkla gerçekleştirilen uygulamaya doğru “disiplinin sağlanması”, “ders devamının takibi”, “staj işlemleri”, “üst eğitim kurumuna yönlendirme”, “bilgi ve doküman toplama, paylaşma” şeklinde sıralandığı görülmektedir. Türkiye’de bu sıralamanın “sınav kaygısı, ders çalışma teknikleri”, “üst eğitim kurumuna yönlendirme”, “bilgi ve doküman toplama, paylaşma” ve “çeşitli konularda bilgilendirme” şeklinde olduğu katılımcı görüşlerinden elde edilmiştir. Özçelik, İskender ve Palancı’nın (2000) çalışmasında ise öğretmenlerin ilköğretim okullarındaki rehberlik uygulamalarında, en çok oryantasyon çalışmalarının, en az bireyi tanıma ve bilgi toplama hizmetlerinin gerçekleştirildiğine inandıkları ifade edilmektedir. Aynı çalışmada, okul yöneticilerinin rehberlik uygulamaları kapsamında en çok çevre- veli ilişkileri konusunun; en az bireyi tanıma ve bilgi toplama ile izleme hizmetleri konularının gerçekleştirildiğine inandıkları görülmektedir. Bu çalışmada, Fransa’daki rehberlik uygulamalarından farklı olarak Türkiye’deki ortaokollarda rehberlik hizmetleri kapsamında çeşitli konularda bilgilendirmelerin yapıldığı ve bu bilgilendirmelerin ağırlıklı olarak sağlık konularını içeren önleyici rehberlik hizmetleri niteliğindeki çalışmalar olduğu söylenebilir. Çalışmadan elde edilen bu sonuç, Göller’in (2004) çalışmasındaki okullarda zararlı alışkanlıkları önlemeye yönelik bilgilendirmeler yapıldığı sonucuyla desteklenebilir niteliktedir. Çalışmada elde edilen sonuçlar doğrultusunda, Fransa’daki ortaokollarda rehberlik hizmetleri kapsamında en sık ele alınan konunun disiplin konusu olduğu görülürken Türkiye’deki katılımcıların rehberlik hizmetleri kapsamında okulda disiplinin sağlanmasına yönelik herhangi bir ifade kullanmadıkları görülmektedir. Çalışmada Türkiye açısından elde edilen bu sonuç, Özkaya’nın (2012) çalışmasındaki, okullarda disiplin sorunlarına ilişkin hizmetlerle ilgili sorunlar yaşanmadığı sonucuyla desteklenebilir niteliktedir.

Çalışmada, Türkiye’deki ortaokollarda rehberlik hizmetleri kapsamında gerçekleştirilen yöneltme hizmetlerinin Fransa’daki ortaokollarda yürütülen rehberlik hizmetlerine göre çeşitlilik gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Türkiye’deki ortaokollarda Fransa’daki ortaokollardan farklı olarak yöneltme hizmetleri kapsamında bazı meslek gruplarından kişilerle okullarda söyleşi yapıldığı, üst eğitim kurumlarına okul gezilerinin düzenlendiği, öğrencilere meslek belirleme test ve envanterlerinin uygulandığı görülmektedir. Çalışmada katılımcı görüşlerinden elde edilen bu sonuçlar, Fransa’da sınav kaygısı, ders çalışma teknikleri, zamanı verimli kullanma gibi konulara rehberlik hizmetleri kapsamında yer verilmediğini, Türkiye’de ise eğitsel rehberlik konularına rehberlik hizmetleri kapsamında ilk sırada yer verildiğini göstermektedir. Bu sonucun Fransa’daki ortaoköl bitirme sınavının gidilecek üst eğitim kurumunu belirlemede etkisinin olmaması ve kolay bir sınav olarak algılanmasından; Türkiye’de ortaoköl sonunda girilen Temel Eğitimden Orta Öğretime Geçiş (TEOG) Sınavı’nın gidilecek bir üst eğitim kurumunu belirlemede birincil derecede etkili olmasından kaynaklandığı söylenebilir. Katılımcı görüşleri doğrultusunda, Türkiye’deki ortaokollarda yürütülen rehberlik hizmetlerinin sınav ve akademik başarı odaklı olduğu çıkarımı yapılabilir. Elde edilen bu sonuç, Camadan ve Sezgin’in (2012) ilköğretim okullarında eğitsel rehberlik çalışmalarının daha çok akademik başarı odaklı olduğu sonucuna ulaşan çalışması ve Kesici’nin (2008) ilköğretim 6, 7, ve 8. sınıf öğrencilerine meslekler hakkında daha fazla bilgi sunulması gerektiğini ifade eden çalışması ile desteklenebilir. Akkaya (2015) da çalışmasında, okullarda önceliğin rehberlik olduğunu ifade etmekte ve bireyi tanıma, birey hakkında bilgi toplama ile ilgili hizmetlerin önemini vurgulayan ifadeler kullanmaktadır. Ayrıca bu çalışmada, rehberlik hizmetlerinde ağırlıklı olarak sınav kaygısı, ders çalışma teknikleri gibi konulara yer verdiğine ilişkin

sonucun, MEB'in (2003) "Öğrencileri ilgi ve yeteneklerini geliştirerek onları hayata ve üst öğrenime hazırlamak" ve "Öğrencilerin ilgi alanlarının ve kişilik özelliklerinin ortaya çıkmasını sağlamak, meslekleri tanıtmak ve seçeceği mesleğe uygun okul ve kurumlara yönlendirmek" şeklinde sıraladığı ilköğretim kurumlarının amaçları ile paralellik göstermediği söylenebilir. Fakat alanyazında ortaokul öğrencilerinin, mesleki yetkinlik düzeylerini (Seçer, Gülbahçe, & Ateş, 2013), mesleki karar verme yetkinliklerini (Bozgeyikli, Bacanlı ve Doğan, 2009) ve kariyer gelişimlerini (Can & Taylı, 2014) inceleyen çalışmalar bulunmaktadır. İlköğretim döneminde çocuklar, seçecekleri mesleğe karar vermek zorunda değildirler fakat çocukların ileride kendilerine uygun meslek seçebilmeleri için çalışmanın önemini anlamak, meslekleri, iş dünyasını merak etmek ve araştırmak gibi davranışları, ilköğretim döneminde kazanmaları gerekmektedir (Bozgeyikli, Bacanlı, & Doğan, 2009).

Çalışmada, Fransa'daki ortaokullarda Türkiye'deki ortaokullardan farklı olarak rehberlik hizmetleri kapsamında gerçekleştirilen dikkat çekici uygulamanın staj uygulaması olduğu söylenebilir. Staj uygulaması ile Fransa'daki ortaokulun son iki sınıf düzeyindeki öğrenciler, hayatlarının ileriki bölümlerinde seçmeyi düşündükleri meslekleri, alanda izleme fırsatı bulabilmekte ve verecekleri karar doğrultusunda bir üst eğitim kurumuna gidabilmektedirler. Çalışmada elde edilen bu sonuçtan hareketle, Fransa'daki ortaokul öğrencilerinin rehberlik hizmetleri kapsamında yürütülen faaliyetler ve kendi istekleri doğrultusunda bir üst eğitim kurumuna gidabildikleri söylenebilir. Fakat kendilerine yönelme hizmetleri anlamında çeşitli uygulamalar sunulan Türkiye'deki ortaokul öğrencilerinin, istekleri doğrultusunda bir üst eğitim kurumuna gidemedikleri ifade edilebilir. Çalışmada elde edilen bu sonuç, okullardaki mesleki rehberlik çalışmalarına yeterince önem verilmediğini ve mesleki rehberliğin okul öncesi dönemden başlaması gerektiğini ifade eden Gazioğlu, Bekçi, Güler ve Çayırdağ'ın (2007) çalışması ile desteklenebilir. Meslek seçimi ve mesleğe hazırlanmanın bir süreç olduğu, bu sürecin çocukluk yıllarında ailede başladığı, ilköğretim çocuklarında mesleklere karşı heves uyandırmanın ve çevrelerinde bulunan meslekleri yakından incelemelerine fırsat sunmanın önemli olduğu, ortaokul düzeyindeki meslek incelemelerinin ise ilköğretime oranla daha ayrıntılı olması gerektiği, Tan (1969) tarafından da ifade edilmektedir. Ayrıca, Türkiye'de ortaokul sonunda yapılan sınav sonucu doğrultusunda bir üst eğitim kurumuna gidilmesinin, Türkiye'deki ortaokullarda sunulan rehberlik hizmetlerinin işlevselliğini olumsuz yönde etkilediği söylenebilir. Çalışmada bu noktada elde edilen bu sonucun, Yeşilyaprak'ın (2010) Türkiye'de rehberlik hizmetlerinin demokratik ve insancıl temellere dayanmaktan çok merkeziyetçi ve otoriter anlayış çerçevesinde yürütüldüğüne ilişkin ifadesi ile benzerlik gösterdiği söylenebilir. Bu çalışmanın yürütüldüğü 2017 yılı başında, Türkiye'de ortaöğretim kurumlarına geçişte TEOG sistemi uygulanmaktaydı. Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanlığı yetkilileri, Türkiye'de ortaokul öğrencilerini sınav stresinden uzak tutacak bir sistem getirileceğini, liselerde adrese dayalı kayıt sisteminin uygulanacağını 2017 yılı sonlarına doğru ifade ettiler. Türkiye'de ortaöğretim kurumlarına girişte uygulanacak yeni sistem ile ilgili ayrıntıların önümüzdeki günlerde kesinleşeceği bilinmektedir. Türkiye'deki ortaokul öğrencilerinin TEOG sebebiyle, istekleri doğrultusunda bir üst eğitim kurumuna gidemedikleri yönündeki çalışma sonucu ve adrese dayalı yeni sistemin öğrenciyi istemediği bir okul türüne yerleştirmeyeceği varsayımı göz önüne alındığında, ortaokullardaki Rehberlik ve Kariyer Planlama dersinin yeni sistemde, öğrencinin bir üst eğitim kurumuna yerleşmesinde daha etkin rol oynayacağı düşünülmektedir.

Fransa'da ortaokullardaki rehberlik hizmetleri kapsamında katılımcıların, öğrencilerin derslere devamlarının takibinde sorunlar yaşandığını, derslerin işlenişine ve sınavlara yönelik gereksiz itirazların yapıldığını, teneffüslerde şiddete maruz kalan öğrencilerin olduğunu ve okula uyum sağlamada güçlük yaşayan öğrencilerin yaşadıkları sorunların çözümsüz kaldığını ifade ettikleri görülmektedir. Çalışmada, Türkiye'de rehberlik hizmetleri bağlamında gerçekleştirilen uygulamaların diğer branşlardaki öğretmenler tarafından önemsenmediği, rehberlik hizmetleri kapsamında yapılan seminer ve toplantılara gerekli ilginin gösterilmediği, rehberlik hizmetlerinin sadece olumsuzlukların giderilmesi anlamında görüldüğü ifade edilmektedir. Ayrıca çalışmada Türkiye'deki katılımcı görüşlerinden, çevresi tarafından problemlili öğrenci olarak ifade edilen öğrencilerin rehberlik öğretmeni ile görüşükten sonra problemsiz öğrencilere dönüşmelerinin bazı öğretmenler tarafından beklendiği anlaşılmaktadır. Benzer bir şekilde Karataş ve Baltacı'nın (2013) çalışmasında, PDR hizmetlerine yönelik veli ilgisizliğinin, müdür ve öğretmenlerin çoğunlukla sorunlu öğrencileri PDR servisine yönlendirmelerinin, PDR hizmetlerine yönelik yanlış inanışların gelişmesine neden olabileceği ifade edilmektedir. Çalışmada, Türkiye'deki katılımcı görüşleri doğrultusunda elde edilen, rehberlik hizmetleri bağlamında gerçekleştirilen uygulamaların diğer branşlardaki öğretmenler tarafından önemsenmediğine ilişkin sonucun, Bardakçı'nın (2011) çalışmasındaki psikolojik

danışmanların yönetici ve öğretmenlerin rehberliği önemsemediklerine ilişkin ifadeleri ile aynı doğrultuda olduğu söylenebilir. Kepçeoğlu (1994), rehberlik hizmetlerini yürüten öğretmenlerin büyük çoğunluğunun bile rehberliğe uygun anlayışa sahip olmadıklarını ifade etmektedir. Ayrıca çalışmada katılımcı görüşleri doğrultusunda, Türkiye'deki ortaokullarda, öğrencilerle birebir yapılan görüşmelerde aksaklıkların yaşandığı, okullarda rehberlik öğretmeni bulunmadığı veya rehberlik öğretmenin sayısının yetersiz olduğu, rehberlik öğretmenlerinin okullardaki görev tanımlarının belirsiz olduğu ile ilgili sonuçlar elde edilmiştir. Çalışmada, okullardaki rehberlik öğretmenlerinin sayısal yetersizliği ile ilgili katılımcı görüşlerinden elde edilen sonucun, Başaran (2008), Camadan ve Sezgin (2012), Demirel (2010), Gündüz, İnandı ve Tunç (2014), Hatunoğlu ve Hatunoğlu (2006), Kepçeoğlu (1994), Kılıç (2010), Kılıçoğlu (2013), Kızıl (2007), Nazlı (2007), Poyraz (2007), Poyraz (2006), Yeşilyaprak (2010) ve Yüksel-Şahin (2016) tarafından yapılan çalışmalarda da okullarda rehberlik hizmetlerinin yürütülmesi için yeterli sayıda uzmanın bulunmadığına ilişkin ifadeler ile desteklenebileceği söylenebilir. Ayrıca Yeşilyaprak (2009) da çalışmasında, okullarda görevli rehber öğretmen (psikolojik danışman) sayılarının yetersizliğine sayısal verilerle dikkat çekmekle birlikte, Türkiye'de PDR hizmetlerine duyulan gereksinimin toplumsal değişimlere bağlı olarak artacağını ifade etmektedir. Çalışmada rehberlik hizmetlerinde birebir yapılan görüşmelerde aksaklık yaşandığı ile ilgili sonucun, Korkut-Owen ve Owen'ın (2008) çalışmasındaki rehberlik öğretmenlerinin bireysel çalışmalara daha fazla zaman ayırmak istediklerine ilişkin bulgu ile desteklenebilir nitelikte olduğu söylenebilir. Çalışmada rehberlik öğretmenlerinin görev tanımlarında belirsizlikler olduğu ile ilgili elde edilen sonucun, Yüksel-Şahin'in (2016) çalışmasındaki, okullarda verilen rehberlik hizmetlerinin daha yeterli bir düzeye ulaşması için psikolojik danışmanın görev tanımının ayrıntılı olarak yapılması gerektiği önerisi ile desteklenebileceği söylenebilir.

Çalışmada, Türkiye'deki katılımcı ifadeleri doğrultusunda ulaşılan bir başka sonuç, ortaokullardaki "Rehberlik ve Kariyer Planlama" dersinin dersin amacına yönelik kullanılmamasıdır. Yüksel-Şahin (2016) çalışmasında, okul psikolojik danışmanlarının okullardaki rehberlik hizmetlerinin niteliğinin artırılması için sınıf rehberlik uygulamalarının aksatılmadan yapılması gerektiğini ifade ettiği görülmektedir. Benzer bir şekilde Özyürek (2010), okullardaki sınıf rehberliği programındaki rehberlik etkinliklerinin rehber öğretmenler tarafından uygulanmasıyla öğrencilere belirli yetilerin kazandırılabilirliğini ifade etmektedir. Külahoğlu (2001), rehberlik hizmetleri alanında, programlardan kaynaklanan sorunlar olduğunu ifade ederken Yeşilyapyarak (2010), Türkiye'deki rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin çok yavaş gelişmekte olduğunu ve istenilen düzeyin çok gerisinde kaldığını dile getirmektedir.

Çalışmada, Türkiye'deki katılımcı görüşlerinde ifade edilen sorunlar ve Fransa'daki katılımcıların rehberlik uygulamalarına ilişkin ifadeleri de göz önünde bulundurularak Türkiye'deki ortaokullarda yürütülen rehberlik hizmetlerine ilişkin şu önerilerde bulunulabilir:

Türkiye'deki ortaokullarda yer alan Rehberlik ve Kariyer Planlama dersine ve diğer sınıflarda yapılan sınıf rehberlik uygulamalarına ait planların okul yönetimine teslim edilmesinin yanı sıra, sene başında yapılan öğretmenler kurulu toplantısında veya sonrasında rehberlik hizmetleri ile ilgili yapılan planlama hakkında öğretmenlere de bilgi verilebilir. Özellikle de Rehberlik ve Kariyer Planlama dersinde yapılacak etkinliklerin isimleri ve kısa etkinlik açıklamaları ortaokul son sınıflarda derse giren öğretmenlere de sunulabilir.

Türkiye'deki okullarda rehberlik hizmetleri kapsamında gerçekleştirilen bireysel görüşmelerin, danışma-görüşme saatleri şeklinde sene başında planlanarak öğretmenler kurulunda bu konuda karar alınması önerilebilir. Türkiye'deki ortaokullarda rehberlik hizmetleri kapsamında gerçekleştirilen liselere yönelik gezilerin ve okula meslek gruplarından kişilerin davet edilmesinin yanında, bazı meslek kurum ve kuruluşlarına, uygun iş alanlarına öğrenci talebi doğrultusunda alan gezileri düzenlenebilir. İş alanlarına yönelik bu gezilerin öğrencilerin ortaöğretim kurumlarına yönelik seçimlerine katkı sunacağı düşünülmektedir.

Çalışmanın sonuçları arasında yer alan rehberlik öğretmenlerinin okullardaki sayısal yetersizliğine ilişkin sorunun, alanyazın da göz önüne alındığında uzun yıllardır devam ettiği söylenebilir. Yapılacak akademik çalışmalarda alandaki öğretmen ve akademisyenlerin bu soruna ilişkin çözüm önerileri incelenebilir.

Türkiye'deki ortaokullarda Rehberlik ve Kariyer Planlama dersi kapsamında gerçekleştirilen faaliyetler ile işsizlik oranının düşük olduğu bilinen Almanya, Avustralya, Brezilya, Çin, Güney Kore, Japonya, İsviçre ve Meksika gibi ülkelerin ilköğretim kurumlarındaki rehberlik faaliyetleri karşılaştırmalı olarak incelenebilir.

Extended Summary

Purpose and Significance

The purpose of this study to reveal the problems encountered in the guidance services provided in primary educational institutions (primary and secondary schools) based on the insights obtained from the persons responsible for carrying out the guidance services in France and Turkey. It is notable in this study that the identification of similarities and differences in the guidance services in both countries is of great significance in demonstrating the nature of the guidance services in Turkey.

Methodology

The study was conducted with a comparative case study, which is among qualitative research patterns. The study group was chosen through the analogous sampling method, one of the purpose sampling methods. A total of 12 participants (2 academy officials, 2 school principals, 2 chief education advisors in France and 2 national education directorate officials, 2 school principals, 2 guidance teachers in Turkey) participated in the study. The data were collected through interview method and analysed through descriptive analysis.

Results

The study found out that there is no branch teacher in France responsible for carrying out guidance services at primary schools whereas the branch teachers titled as “guidance teacher” in Turkey are in charge of offering guidance services at primary school level. Moreover, the study concluded that the guidance services at secondary school level are provided by “chief education advisors” in France and “guidance teachers” in Turkey. Whereas in Turkey the guidance teachers are required to be a graduate of the four-year guidance and psychological counselling (RPD) programs in universities, in France there is no limitation in regard to the faculty from which chief education advisors graduate and a five-year university education is sufficient to be a chief education advisor in France. Based on the results of the comparison of both countries in terms of the guidance-related courses, it was found that there is no course in France related to both primary and secondary school guidance services whereas there is a course titled “Guidance and Career Planning” in the last year of secondary school in Turkey. The practices in the secondary schools in France as a part of guidance services are, from the most common one to the less frequent: “ensuring discipline”, “following up course attendance”, “internship procedures”, “referral to a higher educational institution”, “gathering and sharing information and documents.” In Turkey, according to the insights obtained from the participants, these practices are “test anxiety, study techniques”, “referral to a higher educational institution”, “gathering and sharing information and documents” and “informing on various subjects.” The study showed that orientation services, which are provided as a part of the guidance services in the secondary schools in Turkey, diversify in comparison to the guidance services offered in the secondary schools in France. The study further revealed that unlike the secondary schools in France, the secondary schools in Turkey, as a part of orientation services, invite some professionals to the school to make a speech, organize school trips to higher educational institutions and administer certain tests and inventories intended to identify occupational tendency to students. The participants reflected in regard to the guidance services in the secondary schools in France that students have difficulty in attending courses; that there are unnecessary objections to teaching and exams; that some students are exposed to violence during break times and the problems experienced by the students, who have difficulty in adapting to school, remain unsolved. The participants reflected in regard to the guidance services in Turkey that the guidance-related practices in Turkey are not valued by the teachers in other branches; that there is a lack of interest in the seminars and meetings organized as a part of guidance services and that the prevailing idea in the schools is that guidance services are only intended to eliminate drawbacks. Furthermore, based on the reflections of the participants in Turkey, the study also found out that the course “Guidance and Career Planning” in secondary schools is not utilized in line with its intended purpose.

Discussion and Conclusions

In light of these findings in the study, it can be stated that the secondary-school students in France are able to go to a higher educational institution according to their own requests or depending on the practices performed as a part of the guidance services. However, in Turkey, the secondary-school students are allowed to enrol in a high school only based

on the results of the exam “TEOG”. If a secondary-school student in Turkey does not qualify to enrol in a high school, he or she is referred to the open education high school. In this regard, it is suggested that the orientation services in the guidance practices at the secondary schools in Turkey are reorganized in order to enhance their efficiency.

Kaynakça / References

- Akkaya, S. (2015). *Özel eğitim kurumlarındaki rehberlik hizmetlerinin işlevi hakkında eğitimci görüşlerinin incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Yeditepe Üniversitesi, İstanbul.
- Bakırcıoğlu, R. (2000). *Psikolojik danışma ve rehberlik*. Ankara: Anı yayıncılık.
- Bardakçı, A. B. (2011). *İlköğretim okullarında çalışan sınıf öğretmeni, sınıf rehber öğretmeni ve psikolojik danışmanların kapsamlı gelişimsel rehberlik programına ilişkin görüşleri* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Çukurova Üniversitesi Adana.
- Başaran, M. (2008). *İlköğretim okullarındaki yönetici ve sınıf rehber öğretmenlerinin psikolojik danışma ve rehberlik faaliyetlerinden beklentileri* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Yeditepe Üniversitesi, İstanbul.
- Bozgeyikli, H., Bacanlı, F., & Doğan, H. (2009). İlköğretim sekizinci sınıf öğrencilerinin mesleki karar verme yetkinliklerinin yordayıcılarının incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21, 125-136.
- Burger, J. M. (2011). *Personality* (8th ed.). Wadsworth: Cengage Learning.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (3. baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Camadan, F., & Sezgin, F. (2012). İlköğretim okulu müdürlerinin okul rehberlik hizmetlerine ilişkin görüşleri üzerine nitel bir araştırma. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(38), 199-211.
- Can, A., & Taylı, A. (2014). Ortaokul öğrencilerinin kariyer gelişimlerinin incelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(2), 321-346.
- Demirel, M. (2010). İlköğretim ve ortaöğretim kurumları sınıf rehberlik programının değerlendirilmesi. *Eğitim ve Bilim*, 35(156), 45-60.
- Ekiz, D. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (2. baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Erözkan, A. (2014). *Psikolojik danışma ve rehberlikte test dışı teknikler*. Ankara: Mentis Yayıncılık.
- Gazioğlu, A. E. İ., Bekçi, B., Güler, Ç. Y., & Çayırdağ, N. (2007). İstanbul ili özel ve devlet okullarında mesleki rehberlik çalışmalarına ilişkin durum saptaması. *Eğitim Araştırmaları*, 27, 97-109.
- Göller, G. Y. (2004). *Okullardaki önleyici rehberlik hizmetlerinin değerlendirilmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon.
- Gündüz, B., İnandı, Y., & Tunç, B. (2014). Okul yöneticilerinin psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerine ilişkin görüşleri: Betimsel bir çalışma. *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 4(2), 20-34.
- Hatipoğlu, H. (2010). *Okullarda yürütülen psikolojik danışma ve rehberlik uygulamalarının belirlenmesi ve bazı değişkenler açısından incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Hatunoğlu, A. & Hatunoğlu, Y. (2006). Okullarda verilen rehberlik hizmetlerinin problem alanları. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 14(1), 333-338.
- Hergenhahn, B. R. & Olson, M. H. (2003). *An introduction to theories of personality* (6th ed.). Pearson Education: New Jersey.
- Karasar, N. (2007). *Bilimsel araştırma yöntemi* (17. baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Karataş, Z. & Baltacı, H. Ş. (2013). Ortaöğretim kurumlarında yürütülen psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerine yönelik okul müdürü, sınıf rehber öğretmeni, öğrenci ve okul rehber öğretmenin (psikolojik danışman) görüşlerinin incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(2), 427-460.
- Kepçeoğlu, M. (1994). *Psikolojik danışma ve rehberlik*. Ankara: Özerler Matbaası.
- Kesici, Ş. (2008). Sixth, seventh and eight grade students' guidance and counseling needs according to parents' views. *Eğitim Araştırmaları*, 32, 101-116.

- Kılıç, F. (2010). *İlköğretim birinci kademe yönetici, sınıf rehber öğretmeni ve rehber öğretmenin rehberlik görevleri ile ilgili bilgi düzeyi ve okul rehberlik hizmetleri hakkındaki görüşlerinin incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Kılıçoğlu, E. A. (2013). *Okul öncesi eğitimi öğretmenlerinin etkili rehberlik uygulamalarının gerçekleştirilmesinde eğitim ihtiyaçlarının belirlenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Kızıllı, D. (2007). *Ortaöğretim kurumlarındaki rehber öğretmenlerin ve sınıf öğretmenlerinin sınıf içi rehberlik etkinlikleri ile ilgili görüşleri* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Korkut-Owen, F., Damirchi, E. S., & Molaei, B. (2013). İki orta doğu ülkesinde psikolojik danışma ve rehberlik alanı: Türkiye ve İran. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26(1), 81-103.
- Korkut-Owen, F., & Owen, D. W. (2008). Okul psikolojik danışmanlarının rol ve işlevleri: Yöneticiler ve psikolojik danışmanların görüşleri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 41(1), 207-221.
- Kuzgun, Y. (2009). *Rehberlik ve psikolojik danışma* (10. baskı). Ankara: ÖSYM Yayınları.
- Külahoğlu, Ş. (2001). *Okul psikolojik danışma ve rehberlik programlarının geliştirilmesi*. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Meşeci, F. (2010). Rehberliğin doğuşu ve gelişmesi. E. İşmen Gazioğlu & Ş. Mertol İlgar (Ed.). *Öğretmen ve öğretmen adayları için rehberlik içinde* (ss. 21-42). Ankara: Pegem Akademi.
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis* (2nd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- MEB. (2001). Milli Eğitim Bakanlığı Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yönetmeliği. *Tebliğler Dergisi*, 64(2525), 306-331.
- MEB. (2003). Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Kurumları Yönetmeliği. *Tebliğler Dergisi*, 66(2552), 483-594.
- MEB. (2014). Genel Lise, Anadolu Lisesi, Hazırlık Sınıfı Bulunan Anadolu Lisesi, Fen Lisesi, Sosyal Bilimler Lisesi, Anadolu Öğretmen Lisesi, Güzel Sanatlar Lisesi, Spor Lisesi, İmam Hatip Lisesi ve Anadolu İmam Hatip Lisesi Haftalık Ders Çizelgeleri. *Tebliğler Dergisi*, 77(2676- Ek 2), 161-182.
- Nazlı, S. (2007). Okul yöneticilerinin rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerini algılamaları. *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 26, 155-166.
- Özçelik, İ., İskender, M., & Palancı, M. (2000). İlköğretim okullarında rehberlik hizmetlerinin değerlendirilmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(8), 48-50.
- Özgül, M. S. (2007). *Okul psikolojik danışmanlarının kişilik özellikleri ile mesleki yetkinlik beklentileri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Özkaya, G. M. (2012). *Ortaöğretim kurumlarında görev yapan yöneticilerin rehberlik hizmetlerine ilişkin görüşleri: Diyarbakır ili örneği* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Dicle Üniversitesi, Diyarbakır.
- Özoğlu, S. Ç. (1997). *Eğitimde psikolojik danışma ve rehberlik*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Yayınları No: 181.
- Özyürek, R. (2010). Psikolojik danışma ve rehberlik lisans programı öğrencilerinin yaptıkları okul psikolojik danışmanlığıyla ilgili uygulamaların saptaması. *Eğitim ve Bilim*, 35(156), 160-174.
- Poyraz, C. (2007). *Orta dereceli okullarda yürütülen rehberlik hizmetleri üzerine bir araştırma* (Yayınlanmamış doktora tezi). İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Poyraz, C. (2006). Türkiye'deki rehberlik hizmetlerinin tarihsel gelişimi. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(2), 187-209.
- Seçer, İ., Gülbahçe, A., & Ateş, B. (2013). Mesleki grup rehberlik etkinliğinin ilköğretim 8. sınıf öğrencilerinin mesleki yetkinlik düzeylerine etkisi. *Turkish Journal of Education*, 2(1), 29-38.
- Şahin, C. (2010). Eğitim sürecinde öğrenci kişilik hizmetleri ve rehberlik. M. Güven (Ed.). *Psikolojik danışma ve rehberlik içinde* (ss. 1-48). Ankara: Anı Yayıncılık.

- Tan, H. (1969). *Rehberliğin esasları - mahiyeti, çeşitleri, teknikleri, teşkilat ve personeli, değerlendirilmesi* (2. baskı). Ankara: Ayyıldız Matbaası A. Ş.
- Yeşilyaprak, B. (2010). *Eğitimde rehberlik hizmetleri* (18. baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Yeşilyaprak, B. (2009). Türkiye’de psikolojik danışma ve rehberlik alanının geleceği: Yeni açılımlar ve öngörüler. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 42(1), 193-213.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (1999). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Yüksel-Şahin, F. (2016). Okul psikolojik danışmanlarının okullarında verdikleri psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerini değerlendirmeleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 24(1), 281-298.